

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 41/2002 vp

Hallituksen esitys laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain muuttamista koskevan hallituksen esityksen (HE 144/2002 vp) täydentämisestä

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 20 päivänä syyskuuta 2002 lähettänyt sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta (HE 144/2002 vp) sekä 3 päivänä joulukuuta 2002 hallituksen esityksen sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain muuttamista koskevan hallituksen esityksen (HE 144/2002 vp) täydentämisestä (HE 258/2002 vp).

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on laatinut esityksistä yhteisen mietinnön sen johdosta, että molemmissa hallituksen esityksissä ehdotetaan

muutettavaksi sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuudesta annetun lain 18 §:ää.

Lausunto

Eduskunnan päätöksen mukaisesti hallintovaliokunta on antanut hallituksen esityksestä HE 144/2002 vp lausunnon (HaVL 26/2002 vp), joka on tämän mietinnön liitteenä.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Jouko Narikka, sosiaali- ja terveysministeriö
- neuvotteleva lakimies Antero Jaakkola, Suomen Kuntaliitto.

HALLITUKSEN ESITYKSET

Hallituksen esitys HE 144/2002 vp laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtion-

osuudesta annetussa laissa säädettyä valtion ja kuntien välistä kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon kustannustenjakoa siten, että valtion osuutta korotetaan 25,36 prosentista 26,87 prosenttiin laskennallisista kustannuksista. Tällöin

vastaavasti kuntien osuus kustannuksista alenee 74,64 prosentista 73,13 prosenttiin.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi tarkistettavaksi säännöstä, joka koskee kunnan omarahoitusosuuden korottamista toimeentulotukimenojen vähenemisen perusteella. Uuden maahanmuuttajan erityistuen toimeentulotukimenoja vähentävä vaikutus ehdotetaan otettavaksi huomioon vähentämällä sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuutta.

Esitys liittyy valtion vuoden 2003 talousarvioesitykseen ja se on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Ehdotetun lain on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2003 alusta.

Hallituksen esitys HE 258/2002 vp sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain muuttamista kos-

kevan hallituksen esityksen (HE 144/2002 vp) täydentämisestä

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetussa laissa säädettyä valtion ja kuntien välistä kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon kustannustenjakoa siten, että valtion osuutta korotetaan 0,14 prosenttiyksiköllä. Esitys liittyy eduskunnalle annettuun hallituksen esitykseen sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta, joka on annettu valtion vuoden 2003 talousarvioesityksen yhteydessä.

Esitys liittyy valtion vuoden 2003 talousarvioesityksen toiseen täydentämiseen ja on tarkoitettu käsitellä talousarvioesityksen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2003 alusta.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esitysten perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esityksiä tarpeellisina ja tarkoituksenmukaisina. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomautuksin.

Valiokunta pitää hallituksen esityksissä ehdotettuja sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuksien lisäyksiä tarpeellisena toimenä kunnallisten sosiaali- ja terveyspalvelujen vahvistamiseksi. Kuten hallintovaliokunnan lausunnossa todetaan, merkitsee indeksitarkistusten toteuttaminen talousarvioesityksen mukaisina kuntien kustannusvastuun lisääntymistä kustannustason nousun johdosta vuosina 2000—2003 yhteensä noin 200 miljoonalla eurolla. Valtion ja kuntien välisessä keskustelussa on ajoittain vaikeuksia löytää yhteisesti hyväksyttävät perusteet sekä toteutuneen että tulevan talouskehityksen arvioinnille. Tulevaisuudessa edellä mainittujen vaikeuksien välttämiseksi tulisikin pyrkiä valtion ja kuntien välisen sopimusmenettelyn kehittämiseen. Hallintovaliokunnan lausunnossa esitetyn mukaisesti sosiaali- ja terveysvalio-

kunta katsoo, että valtionosuuksien indeksitarkistus kustannustason nousun perusteella tulisi toteuttaa täysimääräisenä. Valiokunta kiinnittää myös huomiota siihen, että valtionosuus palvelujen yhteenlasketuista laskennallisista käyttömenoista on nykyisin erilainen opetus- ja kulttuuritoimessa (57 %) ja sosiaali- ja terveystoimessa (25,3 %). Valiokunnan käsityksen mukaan tältä osin tulisikin pyrkiä sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuden lisäämiseen valtion rahoitusosuuksien yhdenmukaistamiseksi. Valiokunta ehdottaa asiasta lausumaa (*Valiokunnan lausumaehdotus*).

Kuntarahoituksen vakaus ja ennustettavuus on tärkeää kaikkien kuntien kannalta. Sosiaali- ja terveyspalvelujen toteuttamisessa on erilaisia vaikeuksia sekä suurissa että pienissä kunnissa, ja kuntatalouden heikkenevä tila lisää vaikeuksia peruspalvelujen ylläpitämisessä. Kasvukeskusten ongelmana ovat palkkakustannusten suuruus sekä rakennus- ja kiinteistökustannusten kalleus verrattuna haja-asutusalueisiin. Myös väestömäärän nopeat muutokset ja keskusten erityisongelmien aiheuttama palvelutarpeen lisääntyminen aiheuttavat vaikeuksia palvelujen

järjestämisessä. Pienten kuntien erityisongelmana puolestaan ovat pitkät etäisyydet, väestön ikärakenteen muutos ja huoltosuhteen muuttuminen epäedulliseksi. Sekä pienten että suurten kuntien ongelmien ratkaisemiseksi tulee valtiokunnan käsityksen mukaan valtionosuuksia sosiaali- ja terveystalouteen edelleen lisätä huolehtien samalla siitä, että ensisijaisten etuuksien kattavuus on riittävä. Lisäksi tarvitaan sekä sosiaali- että terveydenhuollossa kuntien välistä yhteistyötä ja rakenteellisia muutoksia, joiden kehittämiseen pyritään muun muassa kansallisessa terveydenhuollon kehittämishankkeessa ja kansallisessa sosiaalialan kehittämisohjelmassa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuden lisäpanostus kohdentuu laskennallisten määräytymisperusteiden mukaisesti kunnille ilman sitovaa käyttötarkoituksen määrittelyä. Valiokunta korostaa, että sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuksien lisäykset tulisi myös tosiasiallisesti kohdentaa niihin tarkoituksiin, jotka on mainittu hallituksen esityksessä HE 144/2002 vp. Valiokunta toteaa, että hallituksen esityksessä HE 258/2002 vp esitetty 15 miljoonan euron lisäys aiemmin esitettyihin sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuksiin on tärkeä. Lisäys perustuu tulopoliittisen kokonaisratkaisun to-

teuttamiseen ja on tältä osin tarkoitettu ensisijaisesti kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon palkkakustannusten kattamiseen.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella sosiaali- ja terveystalouksien kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muutoin hallituksen esityksen HE 144/2002 vp pohjalta paitsi 18 § täydentävän hallituksen esityksen HE 258/2002 vp mukaisena ja

että hyväksytään yksi lausuma (Valiokunnan lausumaehdotus).

Valiokunnan lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että valtionosuuksien indeksikorotukset jatkossa toteutetaan täysimääräisenä ja että sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuksien korottamista käyttökustannuksiin ja kehittämishankkeisiin edelleen jatketaan valtionosuusjärjestelmän kokonaisuudistuksen yhteydessä.

Helsingissä 4 päivänä joulukuuta 2002

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Marjatta Vehkaoja /sd
vpj. Timo Ihamäki /kok
jäs. Merikukka Forsius /vihr
Inkeri Kerola /kesk
Niilo Keränen /kesk
Valto Koski /sd
Marjaana Koskinen /sd
Pehr Löfv /r
Juha Rehula /kesk

Päivi Räsänen /kd
Sari Sarkomaa /kok
Arto Seppälä /sd
Marjatta Stenius-Kaukonen /vas
Raija Vahasalo /kok
Jaana Ylä-Mononen /kesk
vjäs. Hannu Aho /kesk
Erkki Kanerva /sd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

apulais sihteeri Harri Sintonen.

StVM 41/2002 vp — HE 144/2002 vp, HE 258/2002